

Agatha Christie

υπογράφοντας ως Mary Westmacott

Η ΣΤΙΓΜΗ ΤΟΥ ΡΟΔΟΥ

μετάφραση
Αύγουστος Κορτώ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΟΠΤΡΑ

ΠΡΕΛΟΥΔΙΟ

Βρισκόμουν στο Παρίσι όταν ο Πάρφιτ, ο υπηρέτης μου, ήρθε και μου είπε ότι είχε έρθει να με δει μια κυρία. Είχε πει, πρόσθεσε, πως επρόκειτο για κάτι πολύ σημαντικό.

Στο μεταξύ, είχα αποκτήσει τη συνήθεια να μη δέχομαι ποτέ κόσμο χωρίς ραντεβού. Οι άνθρωποι που έρχονται να σε δουν για επείγουσες υποθέσεις έχουν σχεδόν πάντοτε χρεία οικονομικής ενίσχυσης. Απ' την άλλη, οι άνθρωποι που χρειάζονται σ' αλήθεια οικονομική ενίσχυση σχεδόν ποτέ δεν έρχονται να σ' τη ζητήσουν.

Ρώτησα τον Πάρφιτ πώς λεγόταν η επισκέπτριά μου, κι εκείνος μου έδωσε μια κάρτα. Η κάρτα έγραφε: Κάθριν Γιουγκουμπιάν – ένα επώνυμο που δεν είχα ξανακούσει ποτέ και το οποίο, ειλικρινά, δεν μου άρεσε ιδιαιτέρως. Αναθεώρησα την άποψή μου – ότι χρειαζόταν οικονομική ενίσχυση – και συμπέρανα αντ' αυτού πως είχε κάτι να πουλήσει – πιθανότατα μια από αυτές τις αμφιβόλου αυθεντικότητας αντίκες που πίνουν καλύτερη τιμή όταν περνάνε από χέρι σε χέρι και επιβάλλονται στον απρόθυμο αγοραστή με τη βοήθεια άφθονης φλυαρίας.

Είπα πως μετά λύπης μου δεν μπορούσα να δω τη μαντάμ Γιουγκουμπιάν, αλλά ότι μπορούσε να μου γράψει και να δηλώσει το αντικείμενο του αιτήματός της.

Ο Πάρφιτ έκλινε το κεφάλι του και αποσύρθηκε. Είναι τρομερά φερέγγυος –ένας ανάπηρος όπως εγώ χρειάζεται έναν

φερέγγυο βοηθό— και δεν είχα την παραμικρή αμφιβολία ότι το ζήτημα είχε πλέον διευθετηθεί. Προς μεγάλη μου κατάπληξη, ωστόσο, ο Πάρφιτ επανεμφανίστηκε. Η κυρία, είτε, ήταν πολύ επίμονη. Επρόκειτο για ζήτημα ζωής και θανάτου, και αφορούσε έναν παλιό μου φίλο.

Οπότε κι η περιέργειά μου αίφνης εξάφθηκε. Όχι από το μήνυμα — αυτό ήταν ένα σχετικά προφανές στοιχείο· η ζωή και ο θάνατος και ο παλιός φίλος είναι οι συνήθεις κινήσεις του παιχνιδιού. Όχι — αυτό που διέγειρε την περιέργειά μου ήταν η συμπεριφορά του Πάρφιτ. Δεν το συνήθιζε να επανέρχεται με τέτοιου είδους μηνύματα.

Κατέληξα, όμως λαθεμένα, στο συμπέρασμα ότι η Κάθριν Γιουγκουμπιάν ήταν γυναίκα εκπάγλου καλλονής, ή όπως και να 'χε σπάνια γοητευτική. Τίποτ' άλλο, συλλογίστηκα, δεν θα εξηγούσε το φέροισμο του Πάρφιτ.

Και καθώς ο άντρας παραμένει πάντα άντρας, ακόμα κι αν είναι πενήντα ετών και σακάτης, έπεσα στην παγίδα. Ήθελα να δω αυτό το απαστράπτον πλάσμα που μπορούσε να καταρρίψει τις άμυνες του άφογου Πάρφιτ.

Οπότε του είπα να πει στην κυρία να ανέβει — κι όταν η Κάθριν Γιουγκουμπιάν μπήκε στο δωμάτιο, το οδυνηρό ξάφνιασμα σχεδόν μου έκοψε την ανάσα!

Όντως, τώρα κατανοώ τη συμπεριφορά του Πάρφιτ σε μεγάλο βαθμό. Η κρίση του περί ανθρώπινης φύσης είναι αλάθητη. Αναγνώριζε στην Κάθριν την επιμονή της ιδιοσυγκρασίας ενάντια στην οποία, εντέλει, όλες οι άμυνες καταρρέουν. Είχε συνθηκολογήσει σοφά μεμιάς, γλιτώνοντας μια μακρά κι εξαντλητική μάχη. Διότι η Κάθριν Γιουγκουμπιάν διαθέτει την επιμονή μιας βαριοπούλας και τη μονοτονία ενός φλόγιστρου ασετυλίνης, σε συνδυασμό με την εξουθενωτική επίδραση του νερού που στάζει σε μια πέτρα! Ο χρόνος είναι άπειρος για κείνη εφόσον επιθυμεί να επιτύχει τον σκοπό της. Θα καθόταν

αποφασιστικά στην είσοδο του σπιτιού μου όλη μέρα. Είναι μια από αυτές τις γυναίκες που έχουν χώρο στον νου τους μόνο για μία ιδέα – γεγονός που τους παρέχει ένα τεράστιο πλεονέκτημα σε σύγκριση με λιγότερο μονομανή άτομα.

Όπως έλεγα, το σοκ που δέχτηκα όταν μπήκε στην κάμαρα ήταν τρομερό. Ήμουν πανέτοιμος να αντικρίσω την ομορφιά. Αντ' αυτού, η γυναίκα που μπήκε ήταν μνημειωδώς, σχεδόν συγκλονιστικά, αδιάφορη. Όχι άσχημη, το τονίζω· η ασχήμια έχει τον δικό της ρυθμό, τον δικό της τρόπο επίθεσης, αλλά η Κάθριν είχε ένα μεγάλο, φαρδύ πρόσωπο που θύμιζε τηγανίτα – ή την έρημο. Το στόμα της ήταν επίσης μεγάλο κι είχε ένα αμυδρό –αμυδρότατο– μουστάκι στο πάνω χείλος. Τα μάτια της ήταν μικροσκοπικά και σκούρα, κι έφερναν στον νου κακής ποιότητας σταφίδες σ' ένα κακής ποιότητας σταφιδόψωμο. Τα μαλλιά της ήταν πλούσια, αχτένιστα και αξιοσημείωτα λιγδιασμένα. Η σιλουέτα της ήταν τόσο αδιάφορη, που πρακτικά δεν συνιστούσε σιλουέτα. Τα ρούχα της κάλυπταν επαρκώς το σώμα της, χωρίς κανένα τους να της κάθεται καλά. Δεν έμοιαζε ούτε άπορη ούτε εύπορη. Είχε ένα αποφασιστικό σαγόνι, κι όπως άκουσα όταν άνοιξε το στόμα της, μια τραχιά κι αντιπαθητική φωνή.

Έριξα μια ματιά έντονης επιτίμησης στον Πάρφιτ, που την αντιγύρισε ατάραχος. Είχε προφανώς την άποψη ότι, ως συνήθως, είχε δίκιο.

«Η μαντάμ Γιουγκουμπιάν, κύριε», είπε κι αποσύρθηκε, κλείνοντας την πόρτα κι αφήνοντάς με στο έλεος αυτού του αποφασισμένου θηλυκού.

Η Κάθριν πλησίασε προς το μέρος μου όλο θέληση. Ποτέ άλλοτε δεν είχα νιώσει τόσο ανήμπορος, με τόση συναισθηση της σακατεμένης μου φύσης. Μπροστά μου είχα μια γυναίκα απ' την οποία θα ήταν σώφρον να το βάλει κανείς στα πόδια – κι εγώ δεν μπορούσα να το κάνω.

Μίλησε μεγαλόφωνα και σθεναρά.

«Παρακαλώ, αν έχετε την καλοσύνη – πρέπει να έρθετε μαζί μου, παρακαλώ».

Δεν ήταν τόσο αίτημα, όσο προσταγή.

«Ορίστε;» είπα σαστισμένος.

«Δεν μιλάω τα αγγλικά τόσο καλά, φοβάμαι πολύ. Αλλά δεν έχει χρόνο για χάσιμο – όχι, καθόλου χρόνο απολύτως. Στον κύριο Γκάμπριελ σας ζητώ να έρθετε. Είναι βαριά άρρωστος. Σύντομα, πολύ σύντομα, πεθαίνει, και ζήτησε να σας δει. Οπότε για να δείτε τον, πρέπει να έρθετε αμέσως».

Την κοίταξα επίμονα. Ειλικρινά, πίστευα πως ήταν τρελή. Το όνομα Γκάμπριελ δεν μου έκανε καμία απολύτως εντύπωση, εν μέρει, οφείλω να πω, εξαιτίας της προφοράς της. Δεν ακουγόταν ούτε κατ' ελάχιστον όπως το «Γκάμπριελ». Μα ακόμα κι αν είχε ακουστεί έτσι, δεν νομίζω ότι θα μου είχε θυμίσει κάτι. Είχαν περάσει τόσα χρόνια. Πρέπει να πήγαινε μια δεκαετία από την τελευταία φορά που ο Τζον Γκάμπριελ είχε περάσει έστω κι απ' τη σκέψη μου.

«Λέτε πως κάποιος είναι ετοιμοθάνατος; Κάποιος, ε, γνωστός μου;»

Εκείνη μου έριξε ένα βλέμμα άπειρης μομφής.

«Μα ναι, τον ξέρετε –τον ξέρετε καλά– και σας ζητάει».

Ήταν τόσο κατηγορηματική, που άρχισα να σπάω το κεφάλι μου. Πώς το 'χε πει το όνομα; Γκέιμπλ; Γκάλμπρεϊθ; Ήξερα κάποτε έναν Γκάλμπρεϊθ, μηχανικό εξορύξεων. Μια περιστασιακή γνωριμία, ασφαλώς· φάνταζε ολωσδιόλου απίθανο να ήθελε να με δει στο νεκροκρέβάτο του. Ωστόσο, προς τιμήν του θένους της Κάθριν, δεν αμφέβαλλα ούτε στιγμή ως προς την αλήθεια της δήλωσής της.

«Πώς το είπατε το όνομα;» ρώτησα. «Γκάλμπρεϊθ;»

«Όχι – όχι. Γκάμπριελ. *Γκάμπριελ!*»

Γούρλωσα τα μάτια. Αυτή τη φορά είχα πιάσει το όνομα

σωστά, μα το μόνο που μου έφερνε στο μυαλό ήταν μια νοερή εικόνα του Αρχάγγελου Γαβριήλ, μ' ένα πελώριο ζευγάρι φτερά. Το όραμα αυτό ταίριαζε πολύ με την Κάθριν Γιουγκουμπιάν. Είχε μια ομοιότητα με τον τύπο της σοβαρής γυναίκας που βρίσκεται γονατιστή άκρη άκρη στην αριστερή γωνία ενός πρώιμου πίνακα της ιταλικής Αναγέννησης. Είχε αυτή την περίεργη απλότητα της όψης, σε συνδυασμό μ' ένα ύφος παθιασμένης αφοσίωσης.

Πρόσθεσε, επίμονα, ξεροκέφαλα, «Τζον Γκάμπριελ», και μου ήρθε!

Όλα ξανάρθαν στον νου μου. Μ' έπιασε ζαλάδα και μια ελαφριά ανακατωσούρα. Το Σεντ Λου, κι οι γριές, κι η Μίλι Μπερτ, κι ο Τζον Γκάμπριελ με το άσχημο, δυναμικό μουτράκι του, να λικνίζεται μπρος-πίσω όπως στεκόταν. Κι ο Ρούπερτ, ψηλός και όμορφος σαν νεαρός θεός. Και φυσικά η Ιζαμπέλα...

Θυμήθηκα την τελευταία φορά που είχα δει τον Τζον Γκάμπριελ στο Ζαγκράντ και τι είχε συμβεί εκεί, κι ένιωσα να φουσκώνει μέσα μου ένα αγριεμένο κόκκινο κύμα οργής και απέχθειας...

«Όποτε είναι ετοιμοθάνατος, έτσι;» ρώτησα βάνουσα. «Χαίρομαι αφάνταστα που το ακούω!»

«Παρακαλώ;»

Υπάρχουν πράγματα που δεν μπορείς να επαναλάβεις όταν κάποιος σου λέει ευγενικά «Παρακαλώ;». Η Κάθριν Γιουγκουμπιάν έδειχνε να μην καταλαβαίνει τίποτα. Οπότε είπα απλώς:

«Λέτε ότι είναι ετοιμοθάνατος;»

«Ναι. Πονάει – πονάει φριχτά».

Ε, λοιπόν, ήμουν περιχαρής και μ' αυτό. Όσο πόνο και να υπέφερε ο Τζον Γκάμπριελ, δεν θα τον εξιλέωνε ποτέ γι' αυτό που είχε κάνει. Μα ένιωσα πως δεν μπορούσα να πω κάτι τέτοιο σε μια γυναίκα που ήταν εμφανώς αφοσιωμένη λάτρης του Τζον Γκάμπριελ.

Τι είχε αυτός ο τύπος, αναρωτήθηκα εκνευρισμένος, που έκανε πάντα τις γυναίκες θύματά του; Ήταν άσχημος σαν την αμαρτία. Ήταν εξεζητημένος, χυδαίος, κομπορρήμων. Είχε μια κάποια ευφυΐα, κι ήταν, υπό ορισμένες συνθήκες (ποταπές συνθήκες!), ευχάριστη παρέα. Είχε χιούμορ. Αλλά κανένα από όλα αυτά τα χαρακτηριστικά δεν προσελκύει στ' αλήθεια τις γυναίκες ιδιαιτέρως.

Η Κάθριν διέκοψε τους συλλογισμούς μου.

«Θα έρθετε, παρακαλώ; Θα έρθετε γρήγορα; Δεν έχουμε καιρό για χάσιμο».

Ανέκτησα την αυτοκυριαρχία μου και είπα:

«Λυπάμαι, καλή μου κυρία, αλλά πολύ φοβάμαι πως αδυνατώ να σας συνοδεύσω».

«Μα σας ζητάει», επέμεινε εκείνη.

«Δεν πρόκειται να έρθω», είπα.

«Δεν καταλαβαίνετε», είπε η Κάθριν. «Είναι άρρωστος. Πεθαίνει· και σας ζητάει».

Μάζεψα τις δυνάμεις μου για τη μάχη. Είχα ήδη αρχίσει να συνειδητοποιώ (κάτι που ο Πάρφριτ είχε καταλάβει με την πρώτη ματιά) ότι η Κάθριν Γιουγκουμπιάν δεν το έβαζε εύκολα κάτω.

«Κάνετε λάθος», είπα. «Ο Τζον Γκάμπριελ δεν είναι φίλος μου».

Εκείνη έγνεψε καταφατικά, με ένταση.

«Μα ναι – μα ναι. Διάβασε το όνομά σας στην εφημερίδα –λένε ότι είστε εδώ ως μέλος της Επιτροπής– και λέει πρέπει να βρω πού μένετε και να πείσω εσάς να έρθετε. Και παρακαλώ πρέπει να έρθετε γρήγορα –πολύ γρήγορα–, γιατί ο γιαιρός λέει όπου να 'ναι. Οπότε θα έρθετε αμέσως, παρακαλώ;»

Είχα την αίσθηση πως όφειλα να είμαι ευθύς. Είπα:

«Δεν με νοιάζει κι αν σαπίσει στην κόλαση!»

«Παρακαλώ;»

Με κοίταζε με αγωνία, σουφρώνοντας τη μεγάλη της μύτη, φιλική, πασχίζοντας να καταλάβει...

«Ο Τζον Γκάμπριελ», είπα, μιλώντας αργά και καθαρά, «δεν είναι φίλος μου. Είναι ένας άντρας που μισώ – τον μισώ! Καταλάβατε τώρα;»

Η Κάθριν πετάρισε τα βλέφαρα. Μου φάνηκε πως επιτέλους είχε αρχίσει να πάνει το νόημα.

«Λέτε...» είπε, προφέροντας τη λέξη αργά, σαν παιδί που επαναλαμβάνει ένα δύσκολο μάθημα, «λέτε ότι εσείς μισείτε τον Τζον Γκάμπριελ; Αυτό είναι που λέτε, παρακαλώ;»

«Ακριβώς», είπα.

Εκείνη χαμογέλασε – μ' ένα εξοργιστικό χαμόγελο.

«Όχι, όχι», είπε με επιείκεια, «αυτό δεν είναι δυνατόν... Κανένας δεν θα μπορούσε να μισήσει τον Τζον Γκάμπριελ. Είναι πολύ σπουδαίος – πολύ καλός άνθρωπος. Όλοι εμείς που τον ξέρουμε θα πεθαίναμε γι' αυτόν με χαρά».

«Για όνομα του Θεού», αναφώνησα, αγανακτισμένος. «Τι έκανε στη ζωή του αυτός ο τύπος ώστε οι άνθρωποι να τρέφουν τέτοια αισθήματα για δαύτον;»

Ε, πήγαινα γυρεύοντας! Η Κάθριν ξέχασε το επείγον της αποστολής της. Κάθισε, παραμέρισε μια τούφα λιγδιασμένα μαλλιά απ' το μέτωπό της, άνοιξε το στόμα της, με τα μάτια της να λάμπουν από ενθουσιασμό, και οι λέξεις ξεχύθηκαν από μέσα της...

Μίλησε, νομίζω, για περίπου ένα τέταρτο της ώρας. Καμιά φορά γινόταν ακατάληπτη, σκοντάφτοντας στις δυσκολίες της γλώσσας. Άλλοτε πάλι οι λέξεις κυλούσαν απ' τα χείλη της σαν γάργαρο ρυάκι. Αλλά η όλη επίδειξη σου έδινε την αίσθηση μιας επικής αφήγησης.

Μίλησε με κατάνυξη, με δέος, με ταπεινότητα, με λατρεία. Μίλησε για τον Τζον Γκάμπριελ όπως μιλά κανείς για έναν Μεσσία – κι αυτό ήταν προφανώς ο Τζον για εκείνη. Είπε πράγματα

γι' αυτόν που μου φάνηκαν εξωφρενικά και καθ' όλα αδύνατα. Μίλησε για έναν άντρα τρυφερό, γενναίο και δυνατό. Έναν ηγέτη και αρωγό. Μίλησε για έναν άνθρωπο που αιψηφούσε τον θάνατο, ώστε να ζήσουν οι άλλοι· για έναν άνθρωπο που μισούσε τη σκληρότητα και την αδικία με μια λευκή, διάπυρη φλόγα. Ήταν για κείνη Προφήτης, Βασιλιάς, Σωτήρας – ένας άνθρωπος που μπορούσε να δώσει στους άλλους το θάρρος που δεν ήξεραν ότι είχαν και τη δύναμη που δεν υποψιάζονταν πως διέθεταν. Είχε βασανιστεί πολλές φορές· είχε σακατευτεί, είχε φτάσει στα όρια του θανάτου· μα κατά κάποιον τρόπο το ακρωτηριασμένο σώμα του είχε υπερβεί τις αναπηρίες του χάρη στη δύναμη της θέλησης και μόνο, κι είχε εξακολουθήσει να κάνει το ανέφικτο.

«Δεν ξέρετε, λέτε, τι έχει κάνει;» κατέληξε. «Αλλά οι πάντες γνωρίζουν τον πάτερ Κλέμεντ – οι πάντες!»

Την κοίταξα με γουρλωμένα μάτια – διότι αυτό που είχε πει ήταν γεγονός. Όλοι είχαν ακουστά τον πάτερ Κλέμεντ. Το όνομά του ήταν σημαντικό, ακόμα κι αν ορισμένοι ισχυρίζονταν πως επρόκειτο απλώς και μόνο για ένα όνομα –έναν μύθο– κι ότι ο αληθινός άνθρωπος ουδέποτε υπήρξε.

Πώς να περιγράψω τον θρύλο του πάτερ Κλέμεντ; Φανταστείτε ένα κράμα Ριχάρδου του Λεοντόκαρδου, πάτερ Ντέμιεν και Λόρενς της Αραβίας. Ένας άντρας συνάμα πολεμιστής και άγιος, με την περιπετειώδη αποκοτιά μικρού παιδιού. Στα χρόνια που ακολούθησαν τον πόλεμο του 1939-45, η Ευρώπη και η Ανατολή είχαν διέλθει μια ζοφερή περίοδο. Ο φόβος κορυφωνόταν ολοένα, κι ο φόβος είχε θρέψει μια νέα σοδειά από αγριότητες και θηριωδίες. Ο πολιτισμός είχε αρχίσει να ραγίζει. Στην Ινδία και την Περσία είχαν συμβεί αποτροπάια πράγματα· μαζικές σφαγές, λιμοί, βασανιστήρια, αναρχία...

Και μέσα απ' τη μαύρη ομίχλη είχε εμφανιστεί μια μορφή, μια σχεδόν θρυλική μορφή –ο άντρας που αυτοαποκαλούνταν «πάτερ Κλέμεντ»–, σώζοντας παιδιά, γλιτώνοντας ανθρώπους

από βασανιστήρια, οδηγώντας το ποίμνιό του μέσα από αδιάβατα μονοπάτια και πάνω από βουνά, φέρνοντάς τους σε ασφαλείς περιοχές και βοηθώντας τους να δημιουργήσουν κοινότητες. Αντικείμενο κατάνυξης, αγάπης, λατρείας – θρύλος, κι όχι άνθρωπος.

Και σύμφωνα με την Κάθριν Γιουγκουμπιάν, ο πάτερ Κλέμεντ ήταν ο Τζον Γκάμπριελ, πρώην βουλευτής του Σεντ Λου, γυναικάς και μέθυσος· ο άνθρωπος που πάντα, απ' την αρχή ως το τέλος, έπαιζε για πάρτη του. Ένας τυχοδιώκτης, ένας οπορτουνιστής, ένας άντρας δίχως αρετές πέρα απ' την αρετή του σωματικού θάρρους.

Άξαφνα, αμήχανα, η δυσπιστία μου κλονίστηκε. Όσο απίθανη κι αν θεωρούσα την ιστορία της Κάθριν, υπήρχε ένα σημείο καθ' όλα πιστευτό. Τόσο ο πάτερ Κλέμεντ όσο και ο Τζον Γκάμπριελ ήταν άντρες ασυνήθιστου σωματικού θάρρους. Ορισμένα από τα ανδραγαθήματα της θρυλικής μορφής, η toλμηρότητα των διασώσεων, το απόλυτο μπλοφάρισμα – ναι, η θρασύτητα των μεθόδων του, ήταν σαφώς οι μέθοδοι του Τζον Γκάμπριελ.

Αλλά ο Τζον Γκάμπριελ υπήρξε ανέκαθεν ένας άνθρωπος που διαφήμιζε τον εαυτό του. Ό,τι έκανε το έκανε προσδοκώντας το χειροκρότημα. Εάν ο Τζον Γκάμπριελ ήταν ο πάτερ Κλέμεντ, σίγουρα όλος ο κόσμος θα είχε ενημερωθεί για το γεγονός.

Όχι, δεν ήθελα –δεν μπορούσα– να το πιστέψω...

Μα όταν η Κάθριν σταμάτησε ξέπνοη να μιλά, όταν η φλόγα στα μάτια της έσβησε και είπε με την πρωτύτερη, επίμονη, μονότονη φωνή της, «Θα έρθετε τώρα, ναι, παρακαλώ;», φώναξα τον Πάρφιτ.

Με βοήθησε να σηκωθώ, δίνοντάς μου τις πατερίτσες μου, και με συνόδευσε απ' τη σκάλα ως το χολ και σ' ένα ταξί, ενώ η Κάθριν μπήκε και κάθισε πλάι μου.

Έπρεπε να μάθω την αλήθεια, βλέπετε. Από περιέργεια, ίσως; Ή λόγω της επιμονής της Κάθριν Γουγκουμπιάν; (Σαφώς θα αναγκαζόμουν να ενδώσω στις εκκλήσεις της στο τέλος!) Όπως και να 'χε, ήθελα να δω τον Τζον Γκάμπριελ. Ήθελα να δω αν μπορούσα να συμβιβάσω την ιστορία του πάτερ Κλέμεντ με όσα γνώριζα για τον Τζον Γκάμπριελ του Σεντ Λου. Ήθελα, ενδεχομένως, να δω αν μπορούσα να διακρίνω αυτό που είχε διακρίνει η Ιζαμπέλα – αυτό που πρέπει να είχε δει για να πράξει ως έπραξε...

Δεν ήξερα τι περίμενα καθώς ακολουθούσα την Κάθριν Γουγκουμπιάν, ανεβαίνοντας τις στενές σκάλες και προχωρώντας προς το μικρό υπνοδωμάτιο στο πίσω μέρος του σπιτιού. Εκεί ήταν ένας Γάλλος γιατρός, με γενειάδα και αέρα ποντίφικα. Ήταν σκυμμένος πάνω απ' τον ασθενή του, μα τραβήχτηκε και μου έκανε όλο ευγένεια νόημα να ζυγώσω.

Πρόσεξα ότι το βλέμμα του με ζύγιαζε με περιέργεια. Ήμουν το άτομο που ο σπουδαίος άντρας, στο νεκροκρέβατό του, είχε ζητήσει επίμονα να δει...

Έλαθα ένα σοκ όταν είδα τον Γκάμπριελ. Είχαν περάσει τόσα χρόνια από κείνη τη μέρα στο Ζαγκράντ. Δεν θα αναγνώριζα τη μορφή που κειτόταν τόσο ήσυχα στο κρεβάτι. Αργοπέθαινε, ήταν εμφανές. Το τέλος δεν θα αργούσε πολύ ακόμα. Κι είχα την αίσθηση πως δεν αναγνώριζα τίποτα στο πρόσωπο του άντρα που κειτόταν εκεί. Διότι όφειλα να παραδεχτώ ότι, στο θέμα της εμφάνισης, η Κάθριν είχε δίκιο. Το αποστεωμένο πρόσωπο ανήκε σε άγιο. Έφερε τα σημάδια του μαρτυρίου, του σπαραχτικού πόνου... Είχε ασκητική θωριά. Κι απέπνεε, εντέλει, μια πνευματική γαλήνη.

Και κανένα από αυτά τα χαρακτηριστικά δεν είχε την παραμικρή σχέση με τον άντρα που γνώριζα κάποτε ως Τζον Γκάμπριελ.

Τότε άνοιξε τα μάτια του και με είδε – και χαμογέλασε

πλατιά. Ήταν το ίδιο χαμόγελο, τα ίδια μάτια – πανέμορφα μάτια σ' ένα μικροσκοπικό, άσχημο πρόσωπο κλόουν.

Η φωνή του ήταν τρομερά αδύναμη. «Ώστε σ' έπεισε να έρθεις!» είπε. «Είναι θαυμάσιοι οι Αρμένιοι!»

Ναι, ήταν ο Τζον Γκάμπριελ. Έκανε ένα νόημα στον γιατρό. Ζήτησε, με την αδύναμη, πονεμένη μα κι επιβλητική φωνή του, ένα διεγερτικό που του είχε υποσχεθεί. Ο γιατρός πρόβαλε αντιρρήσεις – ο Γκάμπριελ τις υπερέβη. Θα επέσπευδε το τέλος, ή έτσι υπέθεσα, αλλά ο Γκάμπριελ κατέστησε σαφές ότι μια τελευταία έκρηξη ενέργειας είχε σημασία και του ήταν απαραίτητη.

Ο γιατρός ανασήκωσε τους ώμους και ενέδωσε. Του έκανε την ένεση κι έπειτα μαζί με την Κάθριν έφυγαν, αφήνοντάς με μόνο με τον ασθενή.

Ο Γκάμπριελ άρχισε μεμιάς.

«Θέλω να μάθεις για τον θάνατο της Ιζαμπέλα».

Του είπα πως τα ήξερα ήδη όλα.

«Όχι», είπε εκείνος, «δεν νομίζω ότι τα ξέρεις...»

Τότε μου περιέγραψε την τελευταία εκείνη σκηνή στο καφέ του Ζαγκράντ.

Θα μιλήσω γι' αυτά όταν έρθει η ώρα.

Έπειτα απ' αυτό, είπε μόνο ένα πράγμα ακόμα. Και λόγω αυτού του πράγματος γράφω τούτη την ιστορία.

Ο πάτερ Κλέμεντ ανήκει στην ιστορία. Η απίστευτη ζωή του, γεμάτη ηρωισμό, αντοχή, συμπόνια και θάρρος, ανήκει στους ανθρώπους εκείνους που αρέσκονται να συγγράφουν βιογραφίες ηρώων. Οι κοινότητες που ίδρυσε είναι το θεμέλιο των νέων, διστακτικών πειραμάτων μας για έναν άλλο τρόπο ζωής, και θα γραφτούν πολλές βιογραφίες για τον άνθρωπο που τις εμπνεύστηκε και τις δημιούργησε.

Αυτή δεν είναι η ιστορία του πάτερ Κλέμεντ. Είναι η ιστορία του Τζον Μεριγουέδερ Γκάμπριελ, πολεμιστή παρασημοφορημένου με τον Σταυρό της Βικτωρίας, καιροσκόπου, ανθρώπου

φιλήδονου και τρομερά χαρισματικού. Κι εκείνος κι εγώ, με διαφορετικό τρόπο ο καθένας, αγαπήσαμε την ίδια γυναίκα.

Όλοι αρχίζουμε ως κεντρικές μορφές της δικής μας ιστορίας. Κατόπιν ξεστρατίζουμε, αμφιβάλλουμε, μπερδευόμαστε. Αυτό συνέβη και σε μένα. Αρχικά, αυτή ήταν η *δική μου* ιστορία. Έπειτα νόμισα ότι ήταν η ιστορία εμού και της Τζένιφερ – Ρωμαίος και Ιουλιέτα, Τριστάνος και Ιζόλδη. Κι έπειτα, μες στον ζόφο μου και τη ματαίωσή μου, η Ιζαμπέλα έπλευσε μπρος στα μάτια μου σαν φεγγάρι σε ολοσκότεινη νύχτα. Κι έγινε το κεντρικό μοτίβο του κεντήματος, κι εγώ – εγώ ήμουν η σταυροβελονιά του φόντου, τίποτα περισσότερο. Μα ούτε και τίποτα λιγότερο, διότι χωρίς το μουντό φόντο το μοτίβο δεν θα ξεχωρίζει.

Τώρα, πάλι, το μοτίβο έχει αλλάξει. Αυτή δεν είναι η ιστορία μου, ούτε η ιστορία της Ιζαμπέλα. Είναι η ιστορία του Τζον Γκάμπριελ.

Η ιστορία τελειώνει εδώ, στο σημείο που την αρχινώ. Τελειώνει με τον Τζον Γκάμπριελ. Μα επίσης αρχινά εδώ.